

Positionering maatschappelijke weerbaarheid binnen de Unie

Inleiding

Weerbaarheid is een breed begrip dat veel associaties oproept. Er vallen meerdere thema's onder, die vaak met elkaar samenhangen en niet altijd duidelijk van elkaar te scheiden zijn. Het begrip weerbaarheid lijkt ook steeds groter te worden, bijvoorbeeld met nieuwe geopolitieke dreigingen en de komst van de Cyberbeveiligingswet en de Wet weerbaarheid kritieke entiteiten. Maar ook ontwikkelingen zoals agressie, intimidatie, ondermijning¹ en de opschaling van defensie in reservisten. Gezien deze ontwikkelingen is het van belang de (bestuurlijke) verantwoordelijkheden en onderlinge samenhang helder te beleggen. Onderhavig memo beschrijft hoe het thema maatschappelijke weerbaarheid bestuurlijk en organisatorisch is ingericht binnen de Unie.

Positionering vereniging

In beginsel is maatschappelijke weerbaarheid een overkoepelend thema, waar diverse onderwerpen onder vallen. We onderscheiden de volgende drie niveaus van verantwoordelijkheid:

1. Overkoepelende coördinatie

De overkoepelende coördinatie van het thema maatschappelijke weerbaarheid ligt bij de voorzitter van de Unie, als coördinerend portefeuillehouder weerbaarheid. Het thema is bestuurlijk belegd in de Commissie Crisisbeheersing en Integriteit (CCI) en wordt voorbereid door de Werkgroep Crisisbeheersing (WCB)². Een nieuwe themagroep van de Unie is belast met het onderwerp weerbaarheid en bereidt onderwerpen inhoudelijk voor.

We volgen in eerste instantie de redeneerlijn dat onderwerpen, geagendeerd vanuit de ministeries Justitie en Veiligheid, Defensie en Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties, landen in de themagroep Weerbaarheid. Daarna volgt het traject WCB-CCI. Qua onderwerpen kan gedacht worden aan landelijk dreigingsbeeld, risicoanalyses, consultatie Wet op de defensiegereedheid en reservistenbeleid.

2. Fysieke en digitale veiligheid

Sommige onderdelen van maatschappelijke weerbaarheid vereisen specialistische kennis, bijvoorbeeld fysieke en digitale veiligheid³. De portefeuillehouder digitalisering is hier portefeuillehouder van. Het thema fysieke en digitale veiligheid is bestuurlijk belegd in de Commissie Bestuurszaken, Digitalisering en Financiën (CBDF) en wordt voorbereid door de Werkgroep Bedrijfsvoering, Digitalisering en Dienstverlening (WBDD). De themagroep Fysieke en Digitale veiligheid bereidt onderwerpen in relatie tot het thema fysieke en digitale weerbaarheid inhoudelijk voor.

We volgen in eerste instantie de redeneerlijn dat onderwerpen geagendeerd vanuit het ministerie van Infrastructuur en Waterstaat landen in de themagroep Fysieke en Digitale Veiligheid. Daarna volgt het traject WBDD-CBDF.

3. Samenhang met inhoudelijke portefeuilles

Tot slot onderscheiden we een derde niveau en dat is de verantwoordelijkheid voor inhoudelijke portefeuilles. Uit maatschappelijke weerbaarheid breed, maar vooral uit de Wwke komen zaken voort, die opgepakt zullen moeten worden binnen de inhoudelijke portefeuilles. Denk aan de risicobeoordeling van

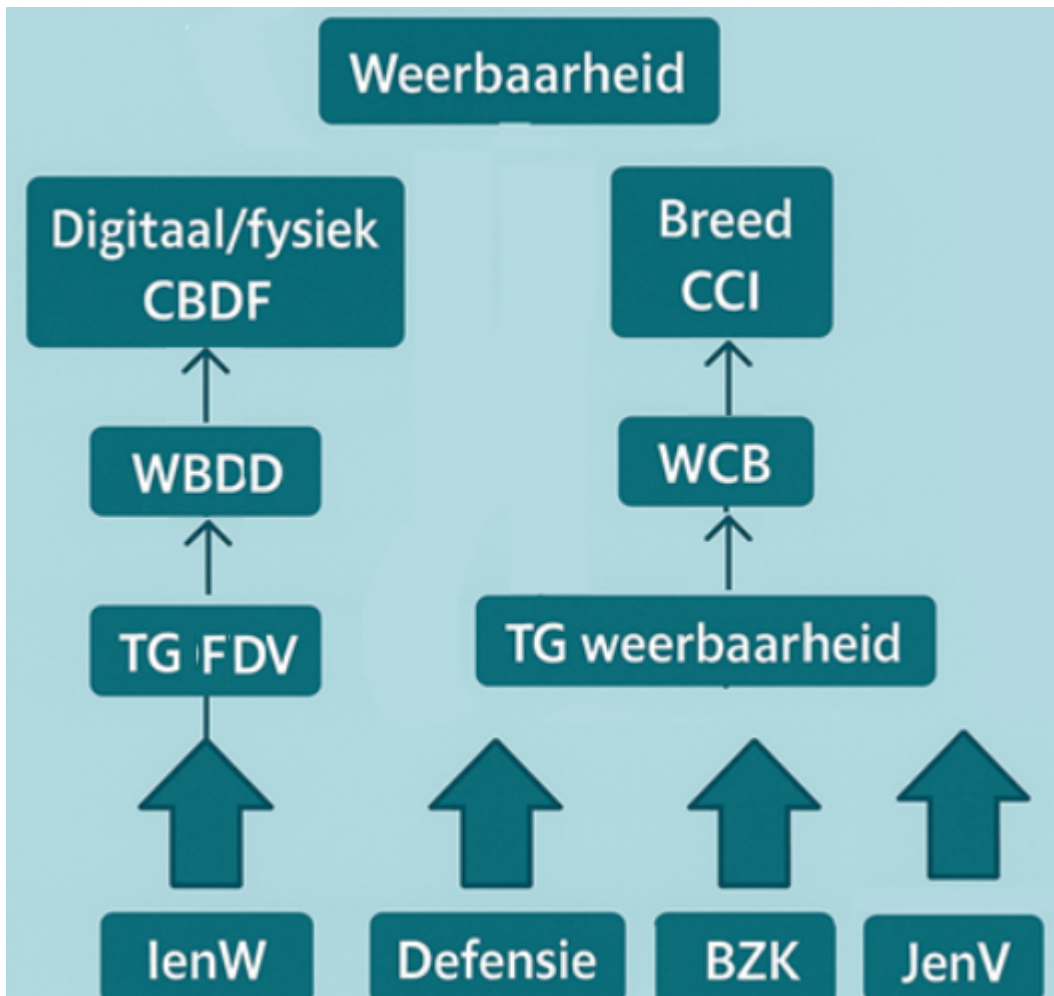
---

¹ In het kader van agressie, intimidatie en ondermijning wordt ook wel over 'bestuurlijke weerbaarheid' gesproken. Van weerbaar bestuur is sprake als politieke ambtsdragers hun ambt veilig en zonder vormen van oneigenlijke druk uit kunnen oefenen.

² Het thema 'bestuurlijke weerbaarheid' wordt voorbereid door de Werkgroep Bedrijfsvoering, Digitalisering en Dienstverlening (WBDD) waarna onderwerpen naar de CCI worden gebracht.

³ Op basis van de Wet weerbaarheid kritieke entiteiten (fysieke veiligheid) en de Cyberbeveiligingswet (digitale veiligheid).

het proces afvalwater. Een zorgvuldige afstemming is van groot belang. We spreken af dat de inhoudelijke portefeuillehouders toeleverend zijn aan de coördinerende portefeuillehouders. We informeren de bij de inhoudelijke portefeuilles behorende bestuurlijke commissies wel van de ontwikkelingen op die dossiers.

Positionering Uniebureau

Het thema maatschappelijke weerbaarheid en fysieke en digitale veiligheid is belegd in het programma Moderne Overheid. Het betreffende MT-lid is ambtelijk portefeuillehouder.⁵

Kanttekening

We realiseren ons dat de knip zoals hiervoor geschetst niet altijd even duidelijk te maken is. We zorgen daarom dat er een kruislingse vertegenwoordiging is binnen de themagroepen Weerbaarheid en Fysieke en Digitale Veiligheid. Ook realiseren we ons dat de redeneerlijn om een verantwoordelijk ministerie te volgen niet waterdicht is. Er zullen altijd grensgevallen blijven. Deze grensgevallen zullen met de portefeuillehouders besproken worden in het Uniebestuur, waarbij het Uniebestuur zijn rol als spelverdeler zal innemen.

⁴ Andere departementen kunnen ook input leveren die landt in de WBDD, deze volgen de reguliere routes.

⁵ Het thema 'bestuurlijke weerbaarheid' is belegd bij het programma Vereniging en Communicatie van de Unie. Het betreffende MT-lid is ambtelijk portefeuillehouder.

Vervolg

We gaan aan de slag met het toetsen van onze redeneerlijn. Mocht blijken dat deze niet toereikend is, passen we deze aan.

Ondersteuning waterschappen op fysieke en digitale veiligheid

Op verzoek van het Uniebestuur heeft de WBDD d.d. 10 oktober 2025 geadviseerd over de manier waarop de Unie de waterschappen het beste kan ondersteunen op het onderwerp fysieke en digitale veiligheid.

De WBDD raadt de Unie aan om de fysieke en digitale component niet uit elkaar te trekken, maar de primaire processen (fysiek) en de cybercomponent (digitaal) in samenhang te bezien.

Voor deze integrale benadering kan aangehaakt worden bij al bestaande regionale initiatieven zoals 'Weerbare overheid' in Zeeland en 'Samen beter weerbaar' in Brabant. Op basis hiervan kan de Unie tot een gezamenlijke kapstok komen die als uitgangspunt dient voor de samenwerking van de waterschappen op het onderwerp weerbaarheid.

Binnen deze landelijke kapstok kunnen de waterschappen vervolgens hun eigen keuzes maken op basis van waarden en risico's. Hierbij is het belangrijk dat de waterschappen goed weten en bepalen wat hun eigen rol en taak is en waar/wanneer die rol bij een langdurige crisis eindigt en door andere spelers wordt overgenomen.

Gelet op de relaties tussen fysieke en digitale veiligheid en om te voorkomen dat dingen dubbel gebeuren, adviseert de WBDD tot slot dat de Unie en het Waterschapshuis hun rollen samen vorm en inhoud geven. Het proces afvalwater wordt als voorbeeld genoemd waarbij dit via de Vereniging voor Zuiveringsbeheerders (VvZB) al gebeurt.

Onderzoek PRCS naar betekenis weerbaarheid

De Unie wil graag met de waterschappen in gesprek gaan over de betekenis van (maatschappelijke) weerbaarheid en veerkracht naast die van de waterschappen zelf en hun rol daarin/bijdrage daaraan. Om dit gesprek te voeren, is vanuit de CCI een onderzoek gestart naar de betekenis van weerbaarheid voor de waterschappen en de Unie. Dit onderzoek wordt uitgevoerd door adviesbureau PRCS en heeft als doel om een gezamenlijk beeld te krijgen bij hoe we de eigen weerbaarheid en die van de samenleving kunnen versterken. De resultaten van dit onderzoek worden eind Q1 2026 verwacht.

Als input voor het onderzoek verzamelt de themagroep Weerbaarheid initiatieven die al vanuit de waterschappen lopen. Dit ter aanvulling op de goede voorbeelden die in de WBDD d.d. 10 oktober 2025 zijn genoemd.